

Секція 2: Банківська справа

Лоза Оксана Олексіївна

Студент

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

Науковий керівник:

Бєлова Інна Валеріївна

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри

фінансів, банківської справи та страхування

Сумський державний університет

м. Суми, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ЧИННИКІВ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ БАНКУ

Сьогодні банківська система України функціонує у надзвичайно складних умовах, викликаних затяжною політичною нестабільністю та веденням бойових дій на сході країни, що спричинило втрату довіри внутрішнього інвестора, безпрецедентний за роки незалежності відтік капіталу із банківської системи та банкрутства з початку 2014 р. більше 80 банків. Очевидно, що у сучасних умовах актуальним є питання фінансової стійкості комерційного банку.

Для дослідження чинників впливу на фінансову стійкість банку були проаналізовані наступні роботи вітчизняних та іноземних науковців: Коваленко В.В., Гаркуша Ю.А., Біляєва В.Ю., Лучаківський А.Ю., Софронова В.В. та Шершнева Е.Г. Дані науковці пропонують різні методи оцінки фінансової стійкості банку з урахуванням різних факторів. Але саме у статті Софронової В.В. [1], наведено дослідження факторів, які впливають на фінансову стійкість банку на основі економетричної моделі.

Для розрахунку автором [1] було відібрано 100 банків Росії, з яких 50 є діючими на момент проведення розрахунків, 50 - ліквідовано. Для побудови моделі було розглянуто наступні коефіцієнти, які мають різний ступінь впливу на фінансову стійкість банку: коефіцієнт залежності від позикових коштів, коефіцієнт чистого стабільного фінансування, достатності основного капіталу, співвідношення створених резервів до загального обсягу кредитів та заборгованості, показник чистої ліквідної позиції банку, коефіцієнт левериджу, коефіцієнт якості кредитної політики банку, коефіцієнт якості кредитів, коефіцієнт якості активів, коефіцієнт клієнтської бази, коефіцієнт залежності банку від залучених коштів на міжбанківському ринку, коефіцієнт високоліквідних активів і залучених засобів, рентабельність капіталу, процентна маржа та стабільність ресурсної бази.

Далі за допомогою економетричних методів було визначено найбільш значущі з 15 коефіцієнтів, а саме співвідношення створених резервів до загального обсягу кредитів та заборгованості, показник чистої ліквідної позиції банку, коефіцієнт левериджу, процентна маржа. На основі яких було розраховано «Логіт-модель», за результатами якої можна визначити ймовірність фінансової стійкості банку.

Даний підхід можна застосувати для дослідження чинників впливу на фінансову стійкість, але перелік коефіцієнтів необхідно уточнити з урахуванням даних, які розкриваються Національним банком України, та доповнити перелік коефіцієнтів чинниками зовнішнього впливу, оскільки в моделі Софронової В.В. вони не враховані, а для умов діяльності українських банків є дуже суттєвими.

Для побудови моделі відберемо 160 банків, з них 80 (тобто майже всі наявні) є діючими станом на 01.10.2017 (остання звітна дата), а 80 - були визнані Національним банком України неплатоспроможними з різних причин за період з 01.01.2014 року по 01.10.2017 року.

Для обраних банків розглянемо наступні коефіцієнти K1-K17 внутрішнього впливу на фінансову стійкість (табл. 1) та такі чинники зовнішнього впливу: темп зростання середньозваженого курсу гривні на готівковому валютному ринку (K18), темп зростання сальдо платіжного балансу (K19), темп зростання імпорту (K20) та експорту (K21), темп зростання середньооблікової чисельності штатних працівників в економіці в цілому (K22) та індекс нестабільності держав [4] (K23).

Таблиця 1

Внутрішні чинники впливу на фінансову стійкість банку

<i>Коефіцієнти для капіталу</i>	
K1	Співвідношення регулятивного капіталу до загальної суми активів, зважених на ризик
K2	Коефіцієнт залежності від позикових коштів
K3	Коефіцієнт левериджу
<i>Коефіцієнти для якості активів</i>	
K4	Коефіцієнт активності кредитної політики
K5	Співвідношення створених резервів можливих втрат до обсягу сумарної позичкової заборгованості
K6	Коефіцієнт якості активів
K7	Частка коштів юридичних осіб у кредитному портфелі банку
K8	Коефіцієнт співвідношення портфеля цінних паперів та фінансових активів до активів
K9	Частка активів, що мають високу ймовірність невизначеної якості (а саме інші активи, інші фінансові активи, необоротні активи утримувані для продажу)
<i>Коефіцієнти для характеристики ресурсів</i>	
K10	Коефіцієнт залежності банку від залучених коштів на міжбанківському кредитному ринку
K11	Стабільність ресурсної бази
<i>Коефіцієнти для характеристики ліквідності</i>	
K12	Коефіцієнт співвідношення високоліквідних активів і залучених коштів
K13	Частка боргових цінних паперів, субординованого боргу, інших залучених коштів до активів
K14	Співвідношення високоліквідних активів до коштів клієнтів на вимогу
K15	Співвідношення високоліквідних активів до робочих активів
<i>Коефіцієнти рентабельності</i>	
K16	Рентабельність капіталу
K17	Процентна маржа

Розрахунок вхідних даних моделі -коефіцієнтів було проведено на основі інформації з сайту Національного банку України [3] та статистичних даних Державної служби статистики [2].

За допомогою економетричних методів з причин несуттєвості впливу на стан банку (діючий чи ліквідований банк) були виключені наступні показники: коефіцієнт залежності від позикових коштів, співвідношення високоліквідних активів до коштів клієнтів на вимогу, рентабельність капіталу, темп зростання сальдо платіжного балансу.

Далі була отримана модель за допомогою програми STATISTICA10, а саме «Логіт-модель», у якій для залежної змінної y використовуємо наступні коди:

- «1» - банк є платоспроможним, тобто банк є фінансово стійким;
- «0» - банк визнано неплатоспроможним.

Рівень значимості моделі відображено на таблиці 2.

Таблиця 2

Значущі параметри логіт-моделі (для N=160)

Незалежна змінна	Оцінка параметру	Незалежна змінна	Оцінка параметру
Const	0,985	K11	0,090
K1	-0,062	K12	0,090
K3	0,146	K13	-0,062
K4	0,117	K15	0,105
K5	0,303	K17	0,090
K6	0,067	K18	-0,870
K7	0,092	K20	0,343
K8	0,117	K21	0,293
K9	0,167	K22	4,843
K10	-0,213	K23	-0,397

Модель є значущою за χ^2 критерієм правдоподібності ($\alpha=0.05$).

Для розрахунку значення ймовірності фінансової стійкості банку (фактично це y , що може приймати значення 0 або 1) за даною моделлю використовується формула:

$$y = \frac{e^z}{1+e^z}$$

де $z = a_0 + a_1 \times K1 + a_2 \times K2 + \dots + a_n \times Kn$,

$K1 \dots Kn$ – коефіцієнти з таблиці 2.

Оцінимо якість отриманих за моделлю результатів, тобто розрахункові значення y . Виявлено тільки 5 банків із 160, для яких відхилення змодельованого значення від фактичного складає більше 10%, а саме це: два неплатоспроможних ("Західкомбанк", "МЕЛІОР") та три діючих ("ФОРВАРД", "АРКАДА", "ВОСТОК") банки.

Отже, отримана модель може передбачити фінансову стійкість банку і бути використана для оцінки ймовірності погіршення фінансової стійкості будь-якого банку будь-якими зацікавленими особами (фінансовими установами, в т.ч. банками-конкурентами, кредиторами, вкладниками, акціонерами банку), а також самим банком для прийняття управлінських рішень.

Література

1. Софронова В. В. Финансовая устойчивость банка в условиях кризиса [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://naukovedenie.ru/PDF/26EVN616.pdf>.
2. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної служби статистики України – Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Показники банківської системи [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Національного банку України – Режим доступа: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593/.
4. Fragile states index [Електронний ресурс] / Fund for peace – Режим доступа: <http://fundforpeace.org/fsi/country-data/>.